

Sygn. akt I ACa 937/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gawinek
Sędziowie:	SA Maria Iwankiewicz (spr.) SA Agnieszka Sołtyka
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2015 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa J. B.

przeciwko R. S.

o zwolnienie od egzekucji

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 15 września 2014 r., sygn. akt I C 1093/13

oddala apelację.

Maria Iwankiewicz Małgorzata Gawinek Agnieszka Sołtyka

Sygn. akt: I ACa 937/14

UZASADNIENIE

Powódka J. B. wniosła przeciwko R. S. pozew o zwolnienie ruchomości zajętych przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w G. w postępowaniu egzekucyjnym Km 2262/12.

Pozwany R. S. wniósł o oddalenie powództwa.

W piśmie z 18 czerwca 2014 r. powódka wniosła o umorzenie niniejszego postępowania z uwagi na uprawomocnienie się postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z 9 grudnia 2013 r. w sprawie I Co 3016/13, ewentualnie o uwzględnienie powództwa w całości.

Na rozprawie w dniu 15 września 2014 r. powódka wniosła o umorzenie postępowania i zasądzenie kosztów.

Powódka wskazała, że Sąd Rejonowy w uwzględnieniu skargi dłużnika F. B. i powódki na czynności komornika umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 2262/12 w zakresie dotyczącym zajętych ruchomości, które były przedmiotem niniejszego postępowania. Z uwagi zatem na brak prawnych możliwości prowadzenia egzekucji wobec rzeczy ruchomych, co do których powódka wносиła o ich zwolnienie od egzekucji w jej ocenie zachodzi podstawa do umorzenia niniejszego postępowania w oparciu o art. 355 § 1 k.p.c. W ocenie powódki wydanie wyroku stało się zbędne, a także niedopuszczalne.

Wyrokiem z dnia 15 września 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie powództwo to oddalił.

Orzeczenie tej treści Sąd pierwszej instancji wydał mając na uwadze, że podstawę prawną powództwa stanowi art. 841 k.p.c., zgodnie z którym osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa. W rozpoznawanej sprawie bezspornym było, że Komornik dokonał zajęcia wskazanych w pozwie ruchomości, wchodzących w skład majątku wspólnego powódki i F. B.. Sąd ten wskazał także na bezsporną okoliczność, że Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim postanowieniem z 8 grudnia 2013 r. umorzył postępowanie egzekucyjne w zakresie dotyczącym tego zajęcia.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy ocenił, że brak jest podstaw do uwzględnienia żądania ewentualnego, sformułowanego w piśmie z 18 czerwca 2014 r., to jest uwzględnienia powództwa w całości i zasądzenia kosztów. W ocenie tego Sądu brak jest również podstaw do umorzenia postępowania i zasądzenia kosztów. Zdaniem Sądu Okręgowego umorzenie postępowania mogłoby nastąpić tylko wtedy, gdyby powód cofnął pozew lub jeżeli wydanie wyroku stałoby się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne (art. 355 § 1 k.p.c.). J. B. pozwu jednak nie cofnęła, co oznacza że Sąd ten musi rozstrzygnąć o żądaniu pozwu. Brak jest podstaw do zwolnienia wskazanych w pozwie ruchomości od egzekucji, ponieważ egzekucja została umorzona. W tej sytuacji Sąd pierwszej instancji wskazał, że mógł tylko oddalić powództwo.

Apelację od tego orzeczenia wywiodła powódka zaskarżając go w całości.

Sądowi pierwszej instancji apelująca zarzuciła wydanie zaskarżonego wyroku z naruszeniem:

1. art. 355 § 1 k.p.c. w związku z art. 365 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w efekcie nie umorzenie postępowania w sytuacji, gdy wydanie wyroku w przedmiotowej sprawie stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne albowiem w dniu orzekania przez Sąd pierwszej instancji istniało prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim Wydział I Cywilny rozstrzygające kwestię zwolnienia spod egzekucji przedmiotów należących do majątku wspólnego J. B. i F. B.,

2. art. 365 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa w sytuacji gdy w dniu orzekania przez Sąd pierwszej instancji istniało prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim Wydział I Cywilny uwzględniające skargę na czynności komornika i umarzające postępowanie co do zajętych ruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego małżonków J. i F. B. wiążące Sąd pierwszej instancji rozstrzygający powództwo o zwolnienie spod egzekucji przedmiotów należących do majątku wspólnego małżonków J. B. i F. B., co wywołało skutek prawny w postaci zaistnienia w obrocie prawnym orzeczeń dwóch sądów rozstrzygających tą samą kwestię w sposób odmienny,

3. art. 355 § 1 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą przyjęciu że umorzenie postępowania nie może nastąpić w sytuacji gdy w oparciu o art. 826 k.p.c. następuje uchylenie dokonanych czynności przez komornika czynności, podczas gdy uchylenie tych czynności w związku z zaistnieniem stanu określonego w art. 826 k.p.c. daje podstawę do umorzenia postępowania w oparciu o art. 355 § 1 k.p.c. albowiem aktualizuje się druga z przesłanek do umorzenia postępowania (prócz cofnięcia pozwu przez powoda) wymieniona w tym przepisie, a mianowicie stan w którym wydanie wyroku w sprawie stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne,

4. 841 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa w sytuacji, gdy w sprawie bezspornym było, że skierowanie egzekucji do przedmiotów należących do majątku wspólnego powódki J. B. i jej małżonka F. B. naruszało prawa powódki.

Wskazując na powyższe zarzuty apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz umorzenie postępowania a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji. Ewentualnie wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania przed sądem drugiej instancji.

W uzasadnieniu zaznaczyła, że bezspornym jest ustalony w sprawie stan faktyczny w zakresie dokonania przez Komornika przy Sądzie Rejonowym w G. zajęcia wskazanych w pozwie pojazdów, należących do majątku wspólnego małżonków J. i F. B.. Zajęcie to i zaplanowana przez komornika sprzedaż zajętych przedmiotów były nielegalne. Z uwagi na dokonywanie przez komornika czynności niezgodnie z obowiązującym prawem małżonkowie podjęli obronę prawną przed takimi działaniami organu egzekucyjnego. Wybrali dwie drogi ochrony prawnej, a mianowicie złożyli skargę na czynności komornika do właściwego Sądu Rejonowego a J. B. złożyła powództwo o zwolnienie spod egzekucji zajętych przedmiotów do Sądu Okręgowego w Szczecinie. Wybór tych dwóch środków prawnych wynikał z faktu, że funkcjonują one w sposób autonomiczny i podejmujący się obrony prawnej nie byli w stanie, w chwili składania tychże środków przewidzieć w którym z postępowań sąd udzieli im ochrony prawnej. Powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego wskazujące na autonomiczny charakter wyżej przywołanych środków apelująca zaznaczyła, że nie ma w ich obrębie układu hierarchicznego. Uruchomienie każdego z nich uzależnione jest od zaistnienia ustawowych przesłanek.

Małżonkowie J. i F. B. nie mieli żadnego wpływu na terminy rozpoznania złożonych przez nich środków ochrony prawnej. W pierwszej kolejności rozpoznana została skarga na czynności komornika. Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim Wydział I Cywilny uwzględnił skargę dłużnika i umorzył postępowanie egzekucyjne w części dotyczącej zajęcia wskazanych w pozwie pojazdów, a wierzyciel R. S. nie odwoływał się od treści tego orzeczenia. Sąd na wniosek skarżącego w miesiącu wrześniu stwierdził prawomocność postanowienia z dnia 9 grudnia 2013r. Apelująca podniosła też, że powołując się na ten stan faktyczny zwróciła się pismem procesowym o umorzenie niniejszego postępowania prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie oraz ewentualnie o uwzględnienie powództwa o zwolnienie spod egzekucji. W ocenie powódki jej żądanie uwzględnienia powództwa było w pełni uzasadnione. Pozwany naruszył jej prawa kierując egzekucję do przedmiotów, których była współwłaścicielem. Wniosek o umorzenie postępowania był uzasadnione treścią art. 355 § 1 k.p.c. Stan faktyczny sprawy dawał podstawę do zastosowania tego przepisu albowiem wydanie wyroku w sprawie stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne. W ocenie apelującej wydany przez Sąd Okręgowy wyrok oddalający powództwo burzy spójność orzeczeń sądów. Z jednej bowiem strony Sąd Okręgowy w Szczecinie nie kwestionuje treści orzeczenia Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim, uwzględniającego żądanie skarżącego, a z drugiej wydaje wyrok oddalający nawet w jego ocenie żądanie usprawiedliwione.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i z tej przyczyny podlegała oddaleniu.

Na wstępie należy zaznaczyć, że ustalenia faktyczne poczynione w tej sprawie przez Sąd pierwszej instancji są prawidłowe, a co więcej – należało je uznać za bezsporne między stronami, tak jak przyjął to ten Sąd.

Sąd Apelacyjny uznał także, że w okolicznościach faktycznych ustalonych przez Sąd Okręgowy, powództwo podtrzymane przez powódkę podlegało oddaleniu i taka jest też treść zaskarżonego rozstrzygnięcia. Należało je wobec tego uznać za prawidłowe.

W ocenie Sądu Odwoławczego Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się zarzucanych mu apelacją naruszeń. W szczególności Sąd ten nie naruszył przepisów procedury cywilnej art. 355 § 1 k.p.c. w związku z art. 365 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nie wydanie orzeczenia, którego treścią byłoby umorzenie postępowania. Zgodnie z przepisem art. 355 § 1 k.p.c. sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne. Sytuacja cofnięcia pozwu jest oczywista, przejawia się w złożeniu przez powoda stosownego, jednoznacznego oświadczenia; jednak w niniejszej sprawie nie miała ona miejsca. Zatem jak twierdzi apelujący w grę powinny wchodzić okoliczności w których wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne. Do przyczyn zbędności postępowania jest zaliczana konfuzja stron w procesie, śmierć strony, jeżeli roszczenie ma charakter osobisty, istnienie tytułu egzekucyjnego, zawarcie ugody oraz utrata przez stronę zdolności sądowej i stwierdzenie braku następstwa prawnego. Wydanie wyroku staje się niedopuszczalne, gdy w toku postępowania zaszły okoliczności powodujące niedający się usunąć brak jednej z bezwzględnych przesłanek procesowych (art. 199 § 1 pkt 1, art. 1099 i 1113 k.p.c.). Istotnym jest by takie okoliczności zaistniały w dacie zamknięcia rozprawy bowiem sąd, stosownie do art. 316 § 1 k.p.c., wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Stan sprawy obejmuje zarówno okoliczności faktyczne, jak i obowiązujące przepisy, mogące stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 września 1975 r., I CR 526/75, OSNCP 1976, nr 7-8, poz. 171, z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 70/96, OSNC 1997, nr 8, poz. 113, z dnia 22 czerwca 2004 r., IV CK 453/03, niepubl., z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05, niepubl., i z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 314/12, niepubl.). Może on różnić się od tego, który istniał w momencie wnoszenia powództwa i był wyznaczony pozwem (art. 187 § 1 k.p.c.), jeżeli podjęte zostały przez strony czynności mające wpływ na żądanie, jego rodzaj i zakres oraz na okoliczności faktyczne przytoczone na uzasadnienie żądania pozwu. W art. 365 § 1 k.c. ustawodawca postanowił, że orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Apelująca stoi na stanowisku, że wydanie wyroku w przedmiotowej sprawie stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne, albowiem w dniu orzekania przez Sąd pierwszej instancji istniało prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 9 grudnia 2013 r. w sprawie I Co 3016/13, rozstrzygające kwestię zwolnienia spod egzekucji przedmiotów należących do majątku wspólnego J. B. i F. B.. Postanowieniem tym Sąd Rejonowy umorzył postępowanie co do zajętych ruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego powódki i F. B., a orzeczenie to jest wiążące dla Sądu pierwszej instancji rozstrzygającego powództwo w niniejszej sprawie o zwolnienie spod egzekucji tychże przedmiotów. W ocenie apelującej wydanie zaskarżonego orzeczenia przez Sąd Okręgowy wywołało skutek prawny w postaci zaistnienia w obrocie prawnym orzeczeń dwóch sądów rozstrzygających tą samą kwestię w sposób odmienny. Według powódki uchylenie dokonanych przez komornika czynności, w związku z zaistnieniem stanu określonego w art. 826 k.p.c. daje podstawę do umorzenia postępowania w oparciu o art. 355 § 1 k.p.c. albowiem aktualizuje się druga z przesłanek do umorzenia postępowania, a mianowicie stan w którym wydanie wyroku w sprawie stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego stanowisko takie nie jest trafne.

Słusznie podnosiła apelująca, że w kodeksie postępowania cywilnego zostały przez ustawodawcę ustanowione dwie autonomiczne drogi ochrony prawnej przed działaniami podjętymi przez komornika w toku postępowania egzekucyjnego, naruszającymi prawa dłużnika lub osoby trzeciej. Jedną z nich stanowi skarga na czynność komornika skierowana do sądu rejonowego, o jakiej mowa w art. 767 k.p.c. i nast. k.p.c. Druga - to powództwa przeciwegzekucyjne wskazane w przepisach art. 840 k.p.c. – 843 k.p.c. Wybór tych dwóch środków prawnych należy do osoby, która poszukuje ochrony przed wadliwym jej zdaniem działaniem komornika i nie są one wobec siebie konkurencyjne.

Przepisy kodeksu postępowania cywilnego dotyczące egzekucji jedynie w art. 826 k.p.c. stanowią o skutkach umorzenia postępowania egzekucyjnego wskazując, że umorzenie takie uchyla dokonane czynności egzekucyjne, ale nie pozbawia wierzyciela możliwości wszczęcia ponownej egzekucji. Przepis nie rozstrzyga więc o skutkach materialnoprawnych umorzenia postępowania egzekucyjnego. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 listopada 2014

r. w sprawie II CSK 196/14 (Biul.SN 2015/2/11, LEX nr 1622306) wyraził pogląd, zgodnie z którym umorzenie postępowania w wyniku uwzględnienia skargi na czynność komornika kończy postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie dotychczasowego tytułu wykonawczego. Jednak wierzyciel, który utracił materialnoprawny status wierzyciela, ale dysponuje tytułem wykonawczym, może kontynuować egzekucję, a środkiem obrony dłużnika jest jedynie powództwo przeciwegzekucyjne z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Kontynuując jednak egzekucję wierzyciel może ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą za wyrządzoną dłużnikowi szkodę.

Sąd Apelacyjny podzielając to stanowisko stwierdza, że należy odróżnić zastosowanie przepisu o charakterze formalnym, którym jest art. 355 k.p.c. pozwalającego na zakończenie postępowania bez wnikania w meritum sprawy od merytorycznego zakończenia postępowania wyrokiem rozstrzygającym spór przedstawiony sądowi do rozstrzygnięcia. Dotyczy to również skutków orzeczenia opartego na przesłankach formalnych od orzeczenia merytorycznie kończącego spór pomiędzy stronami. Nie może odnieść rezultatu wniosku powoda o umorzenie postępowania oparty na tezie o zbędności wydania wyroku wobec wygaśnięcia prawa. Umorzenie postępowania w świetle treści art. 355 § 1 k.p.c. może nastąpić tylko w razie zaistnienia jednej ze wskazanych w tym przepisie przyczyn, do których należy zbędność wydania wyroku. Nie ulega wątpliwości tutejszego Sądu, że przepis ten nie może być wykładany rozszerzająco, zwłaszcza w sytuacji, gdy powód nie cofa pozwu, a przeciwnie - podtrzymuje stanowisko w nim wyrażone. Wskazać przy tym należy, że w przepisie art. 355 § 1 k.p.c. chodzi o sytuacje, w których zachodzą formalne przeszkody do merytorycznego rozpoznania sprawy. Są to takie przyczyny, które powodują, że postępowanie ze względów wyłącznie proceduralnych toczyć się nie może. Do tych zaś nie należy upadek w toku prowadzonego przed sądem pierwszej instancji postępowania merytorycznych przesłanek powództwa, które czynią je bezzasadnym i skutkują wyłącznie oddaleniem powództwa, gdy jednocześnie nie towarzyszy temu procesowe cofnięcie żądania pozwu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 lutego 2007 r. w sprawie VCa 38/07 LEX nr 519342). W orzecznictwie nie budzi też wątpliwości, że przesłanką dla umorzenia postępowania nie jest np. spełnienie świadczenia w toku procesu jeżeli powód po spełnieniu świadczenia przez pozwanego po doręczeniu pozwu nie cofnął pozwu, sąd oddała powództwo (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie III CZP 119/13, OSNC 2015/1/1, LEX nr 1430260, Prok.i Pr.-wkł. 2015/3/49, Biul.SN 2014/2/11, G.Prawna 2014/43/13).

Sąd Apelacyjny wskazuje też, że istnienie prawomocnego orzeczenia kończącego spór pomiędzy tymi samymi stronami przedmiotowo tożsamego z roszczeniem dochodzonym w innej sprawie nie może skutkować umorzeniem postępowania ale odrzuceniem pozwu z uwagi na res iudicata. Taka sytuacja jednakże nie zachodzi w tej sprawie. Nadto podkreślenia wymaga, że odrzucenie pozwu i tak stanowi podstawę do uznania za przegraną strony powodowej.

Powyższe nakazuje przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się także zarzucanego apelacją naruszenia art. 841 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa w sytuacji, gdy według powódki w sprawie bezspornym było, że skierowanie egzekucji do przedmiotów należących do majątku wspólnego J. B. i jej małżonka F. B. naruszało prawa powódki. O ile bowiem istnienie takich okoliczności podnosiła powódka uzasadniając żądanie pozwu, to niewątpliwie na dzień orzekania przesłanki regulacji z art. 841 § 1 k.p.c. odpadły, bowiem stan sprawy w tej dacie wskazuje, że egzekucja skierowana do składników majątkowych, których wyłączenia spod egzekucji żądała powódka została umorzona. Zatem Sąd Okręgowy będąc zobowiązany rozstrzygnąć merytorycznie co do zasadności powództwa, które w tej sprawie nie zostało cofnięte, trafnie uznał, że odpadły przesłanki z art. 841 § 1 k.p.c. na których je oparto a zatem podlega ono oddaleniu.

Mając na uwadze powyższe okoliczności i przepisy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił jako bezzasadną.

Maria Iwankiewicz Małgorzata Gawinek Agnieszka Sołtyka